

ion:
ig awareness

ersity Thessaloniki

1 of development with spatial plan-
Ο, UNECE, EU), as they are con-
icipation in planning and manage-
of sustainable development. How-
decision making and formation of
ropriate education at the level of
develop skills of raising awareness
ial programme was applied among
istotle University of Thessaloniki,
omme and an assessment of its im-
pace values and planning.

, sustainable development

Συμβατή με την προστασία η ανάδειξη των προστατευόμενων περιοχών: “Οικοτουρισμός και περιβαλλοντική ενημέρωση”

Περιστερά Κουράκλη^{1,2} και Αναστάσιος Δημαλέξης²

1. Υπ. Διδάκτωρ, Σχολή Δασολογίας & Φ.Π., Α.Π.Θ.,

2. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Κεντρικό Γραφείο: Βασ. Ηρακλείου 24, 10682 Αθήνα,
Βορείου Ελλάδος: Καστριτίσιου 8, 54623 Θεσσαλονίκη, email: perry@for.auth.gr

Περίληψη

Ο οικοτουρισμός, όπως ορίστηκε και στο Συνεδρίου του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (WTO) στο Κεμπέκ 1999, ακολουθεί τις αρχές του βιώσιμου και αιφορικού τουρισμού και διαμορφώνεται, προγραμματίζεται και εξελίσσεται με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον. Είναι επομένως μια δραστηριότητα που λειτουργεί παράλληλα με τη φύση και τοποθετεί τον άνθρωπο ως παρατηρητή και προστάτη. Η περιβαλλοντική ενημέρωση των επισκεπτών που μετέχουν σε οικοτουριστικές ή παρεμφερείς δραστηριότητες είναι άμεση και βιωματική. Η ενημέρωση αυτή μπορεί με τα κατάλληλα εργαλεία να οδηγήσει στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση – συμπεριφορά και να εμπλέξει ανθρώπους με λιγότερες ευκαιρίες στη ζωή. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα ανάπτυξης παρόμοιων δράσεων σε Ελλάδα και εξωτερικό. Από τους πιο εμπειρους στον τομέα αυτό είναι η Ορνιθολογική Εταιρεία του Ηνωμένου Βασιλείου (Royal Society for the Protection of Birds – RSPB/ Birdlife UK) με περισσότερα από 1,1 εκατομμύρια μέλη, η οποία διαχειρίζεται 176 Προστατευόμενες Περιοχές σε ολόκληρη τη χώρα. Στην Ελλάδα τα σημαντικότερα θετικά παραδείγματα οικοτουρισμού, περιβαλλοντικής ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης προέρχονται από περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που δραστηριοποιούνται σε διάφορες περιοχές. Οι ΜΚΟ έχουν αποκτήσει τα τελευταία 20 χρόνια τεχνογνωσία σε ζητήματα σχεδιασμού και υλοποίησης παρόμοιων προγραμμάτων. Η συμμετοχή τους σε διεθνή δίκτυα, διευκολύνει ακόμη περισσότερο την ανταλλαγή πληροφοριών και την ενοποίηση τεχνογνωσίας στο θέμα των Προστατευόμενων Περιοχών.

Λέξεις κλειδιά: οικοτουρισμός, προστατευόμενες περιοχές

Εισαγωγή

Ο οικοτουρισμός ορίζεται από την Παγκόσμια Οργάνωση για τη Διατήρηση (IUCN) ως «περιβαλλοντικά υπεύθυνο ταξίδι ή επίσκεψη σε μια σχετικά μη διαταραγμένη φυσική περιοχή με σκοπό τη διασκέδαση και την αναψυχή στη φύση (συνδεδεμένη με πολιτιστικά στοιχεία του παρόντος και παρελθόντος) το οποίο προάγει τη διαχείριση, έχει χαμηλή τουριστική πίεση και επιτρέπει την εμπλοκή των τοπικών ενεργών οικονομικών - κοινωνικών ομάδων» (Ross and Wall 1999). Την ίδια χρονιά (WTO 1999), η έννοια του «οικοτουρισμού» διαχωρίστηκε από την ευρύτερη έννοια του «αειφόρου τουρισμού» στο Συνεδριο του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (World Tourism Organization) στο

και Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
τώντας λύσεις για το ελληνικό περιβάλλον

Προστατευόμενος Περιβάλλοντος – Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

...πές του οικοτουρι-
... Για παράδειγμα στον
... του Δήμου Έδεσσας με
... του σχεδίου διαχείρισης
... προγράμματος στην περιοχή
... λούμενα είδη πουλιών, διατη-
... ναδεικνύοντας τα σημαντικά
... (ού). Όλες οι δράσεις στηρίζο-
... ήμου, αλλά και από εθελοντές
... σημείο των οικοτουριστικών
... Ε/Ο Έδεσσας-Φλώρινας που
... για τους οργανωμένες ομάδες
... υρίως μέσα από ηλεκτρονικό
... ύσεις από όλο τον κόσμο
... δείχνουν ότι ο αριθμός των
... τέλεσμα αυτών των αναγνώ-

«Αντώνη Τρίτση», το οποίο
... η αστική ζώνη της Αθήνας,
... ιστήματα που απαντώνται σε
... σημαντικά είδη πουλιών. Η
... αναπτύξει δραστηριότητες
... έσα από εκδηλώσεις για το
... ντικά μονοπάτια – πινακίδες
... το Μάρτιο του 2005 έως και
... ημετέχει σε κάποια από τις
... να ζητά υλικό για επέκταση
... όλου να δηλώνει συμμετοχή
... Στο ίδιο χρονικό διάστημα
... τικά στο να βελτιώσουν τις
... (ήση 2008).

... συγκεκριμένα χαρακτη-
... περιλαμβάνει τη διατήρηση
... τόσο τη διαχείριση της προ-
... κοινωνίας. Βασικό στοιχείο
... σός σχεδιασμός που συμπε-
... ρισμού μπορεί να εξαρτά-
... ην προσφορά γνώσης οικο-
... ειφορία και προστασία της
... ούν τη φύση (και ειδικά τα

πουλιά) και επιθυμούν να ζήσουν εμπειρίες επιλέγοντας συνήθως ως προορισμό προ-
στατευόμενες περιοχές. Αν διαχειριστούν αιεθρικά αυτές οι περιοχές, τότε οι τουρι-
στες όχι μόνο δε θα ανταγωνίζονται την άγρια ζωή, αλλά θα βοηθούν ουσιαστικά στη
διατήρησή τους. Επίσης, επειδή στην πλειοψηφία τους οι προστατευόμενες περιοχές
είναι σε απομακρυσμένες περιοχές, η ανάπτυξη του οικοτουρισμού δημιουργεί νέες
θέσεις εργασίας μέσα και έξω από την προστατευόμενη περιοχή, συνεισφέροντας ουσι-
αστικά στην τοπική κοινωνία. Τέλος, οι περιοχές αυτές είναι ιδανικές και για ανθρώ-
πους με περιορισμένες δυνατότητες, οι οποίοι λαχταρούν με το ίδιο σθένος με τους
υπόλοιπους την επαφή τους με τη φύση.

Επιπρόσθετα, οι προστατευόμενες περιοχές μπορούν να θεωρηθούν ως ένα φυσικό
εργαστήριο, ως ζωντανό μουσείο, μια διαφωγή ή ένα υπαίθριο σχολείο που προσφέρει
μοναδικές ευκαιρίες προώθησης της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης τόσο για τους
επισκέπτες, όσο και για τον τοπικό πληθυσμό. Τα τελευταία χρόνια, η ανάδειξη και η
προσέλκυση επισκεπτών σε μια προστατευόμενη περιοχή διεξάγεται κυρίως με τη βοή-
θεια του διαδικτύου. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει δοθεί στις υποδομές ανάδειξης, οι
οποίες οφείλουν να προσαρμόζονται απόλυτα προς το φυσικό περιβάλλον και να βρί-
σκονται από αισθητικής πλευράς σε αρμονική σύνθεση με το τοπίο.

Τα σημαντικότερα θετικά παραδείγματα οικοτουρισμού και περιβαλλοντικής ενημέ-
ρωσης στην Ελλάδα προέρχονται από περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
σε διάφορες περιοχές της χώρας. Οι ΜΚΟ έχουν αποκτήσει τα έχουν αποκτήσει τα
τελευταία 20 χρόνια τεχνογνωσία σε ζητήματα σχεδιασμού/ υλοποίησης προγραμμάτων
(πχ. φύλαξη, επιστημονική παρακολούθηση, διαχείριση, ενεργοποίηση εθελοντών,
προώθηση οικοτουρισμού, προώθηση συμμετοχικών διαδικασιών/ ενεργοποίηση των
τοπικών κοινωνιών). Η συμμετοχή τους σε διεθνή δίκτυα, διευκολύνει ακόμη περισσό-
τερο την ανταλλαγή πληροφορίας και την ενσωμάτωση τεχνογνωσίας στο θέμα των
προστατευόμενων περιοχών.

Βιβλιογραφία

- Butler R. 1999. Sustainable tourism: a state-of-art review. *Tourism Geographies* 1, 7-25.
Dickie I., J. Hughes and A. Esteban 2006. Watched like never before – The local economic
benefits of spectacular bird species. *Sandy, RSPB*.
Donohoe H. and R. Needham 2008. Internet – based ecotourism marketing: Evaluating Cana-
dian sensitivity to ecotourism tenets. *Journal of Ecotourism* 7:1, 15-43.
Fennell D. 2003. *Ecotourism: an introduction*. Routledge, London, UK, 232p.
Goodwin H. 1996. In pursuit of ecotourism. *Biodiversity and Conservation* 5, 277-291.
Koeman A. 1994. Sustainable tourism and eco- tourism. Available on www.mekonginfo.org.
Ross S. and G. Wall 1999. Ecotourism: towards congruence between theory and practice. *Tour-
ist Management* 20, 123-132.
Ryan C., K. Hughes and S. Chirgwin 2000. The gaze, spectacle and ecotourism. *Annals of
Tourism Research*, 27, 148-163.
Scheyvens R. 1999. Ecotourism and the empowerment of local communities. *Tourism Man-
agement* 20, 245-249.

- Shiel A., M. Rayment and G. Burton 2002. RSPB Reserves and Local Economies. Sandy, Available on <http://www.rspb.org.uk>.
- Wall G. 1997. Is ecotourism sustainable? *Environmental Management* 21, 483-491.
- World Tourism Organization 1999. Sustainable tourist development, Quebec: WTO.
- Βαρελτζίδου Στ., Κ. Βασιλάκης, Α. Γκατζέλια, Σ. Καζαντζίδης, Π. Λατσούδης και Γ. Τσουγκράκης 1997. Πρόταση δημιουργίας Ορνιθολογικού Πάρκου Έπανομης. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία.
- Γρηγοριάδης Ν. 2007. Τελική Αναφορά Προγράμματος Life – Nature» Υλοποίηση μέτρων Διαχείρισης στον Υγρότοπο του Άγρα» (Life 03 NAT/GR/00092). ΕΘΙΑΓΕ - Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών.
- Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία 2004. Τελική Τεχνική Έκθεση & Οικονομικός Απολογισμός Προστασία απειλούμενων ειδών & οικοτόπων και ανάδειξη της Λιμνοθάλασσας Γιάλοβας. Αδημοσίευτα στοιχεία.
- Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών 2009. Έρευνα Επισκεψιμότητας Κέντρου Ενημέρωσης. Αδημοσίευτα στοιχεία.
- Ισπικούδης Ι. 2000. Ο ρόλος του τοπίου και η σημασία του στην ανάπτυξη της περιοχής των Δήμων Πύλης και Αιθίων. Σελ. 45-49. Πρακτικά Δημερίδας: Λιβαδοπονία και ολοκληρωμένη ανάπτυξη – Ο ρόλος της βόσκησης στη διαμόρφωση του λιβαδικού και οικονομικού τοπίου της περιοχής Πύλης και Αιθίων, Ν. Τρικάλων. Περτούλι 16-17 Φεβρουαρίου 2000, Α.Π.Θ. Θεσσαλονίκη.
- Καλούλη Μ. 2008. Εφαρμογή διαχειριστικών μέτρων για τη λιμνοθάλασσα της Γιάλοβας. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία -Δράσεις 2008 για τη διατήρηση των πουλιών, σελ. 42-44.
- Κοντοζήση Ι. 2008. Πρότυπο μητροπολιτικό πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης Πάρκο "Α. Τρίτσης" Όλιον Αττικής. 4ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ελ. Οικολογικής Εταιρείας, Ελ. Βοτανικής Εταιρείας, Ελ. Ζωολογικής Εταιρείας, Ελ. Φυκολογικής Εταιρείας. 9-12/10/2008, Βόλος.
- Κουράκλη Π. 2008. Προστασία και διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής του υγροτόπου «Άγρα-Βρυτάν-Νησί». Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία -Δράσεις 2008 για τη διατήρηση των πουλιών, σελ. 49-50.
- Σκαρλάτου Α. και Ι. Ισπικούδης 2002. Προοπτικές ανάπτυξη τουρισμού, αναψυχής και περιηγήσεως σε λιβαδικά τοπία. 3ο Πανελλήνιο Λιβαδοπονικό Συνέδριο. Καρπενήσι, 4-6 Σεπτεμβρίου 2002. σελ. 53-59.
- Χατζηστάθης Α. και Ι. Ισπικούδης 1995. Προστασία της φύσης και αρχιτεκτονική του τοπίου. Εκδόσεις Γιαχούδη – Γιαπούλη, σελ. 417.